

СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА ГЛОБАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

УДК 658.81: 339.15

JEL Classification D 890; D 610; L 210

DOI 10.33111/EE.2019.43.GontarevaI_GudovichM

I. Gontareva

*Doctor of Economics,
Professor of the Department
of Marketing, Management and
Entrepreneurship V. N. Karazin
Kharkiv National University*

І. В. Гонтарева

*д.е.н., професор
кафедри маркетингу,
менеджменту та підприємництва
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна*

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2242-378X>

M. Gudovich

*Master's Degree
V. N. Karazin
Kharkiv National University*

М.О. Гудович

*магістр
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна*

ІНФОРМАЦІЙНІ ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ

АНОТАЦІЯ. В умовах цифрової економіки розширення меж торгової діяльності, посилення конкуренції на ринку і появи великого числа ідентичних товарів, комерційна діяльність підприємницьких структур зазнає істотних змін. Метою статті є дослідження інформаційних інструментів і вибір найефективнішого способу для вдосконалення комерційної діяльності підприємницьких структур на міжнародних ринках.

Визначено, що основними засобами ведення комерційної діяльності є складське господарство. Виділено відмінності між різними способами автоматизації складу за ознакою — зміст операцій, визначено переваги та недоліки кожного зі способів організації комерційної діяльності. Визначено орієнтири ефективності комерційної діяльності підприємницьких структур і конкурентні переваги при виході на міжнародні ринки.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ефективність, комерційна діяльність, склад, підприємництво, інформатизація, система WMS.

INFORMATION MEANS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF COMMERCIAL ACTIVITIES OF ENTREPRENEURSHIP STRUCTURES IN INTERNATIONAL MARKETS

ANNOTATION. In a digital economy, expanding the boundaries of trading activities, increasing competition in the market and the emergence of a large number of identical goods, the business activity of entrepreneurship structures undergoes significant changes. The purpose of the article is to study information tools and to choose the most effective way to improve the business activity of entrepreneurship structures in international markets.

Summarizing the results of the analysis of modern scientific economic publications shows that the essence of commercial activity is to carry out trade and intermediation operations and measures to promote and market goods and bring them to the end consumer (if to take the sphere of retail trade) and to retailers (if to take the sphere of wholesale trade). Common features of commercial activity and trade are distinguished: trade and commercial activities are the most attractive for entrepreneurs, as they have — high rate of profitability, liquidity, lower in relation to production need for initial investments; trade and distribution and commercial activities, unlike production, as a rule, do not change the properties of goods in the course of their operation, the result of the activity is formed by the added value, which is the difference in prices of purchase and sale, which is sent as income to the entrepreneur.

It is determined that the main means of doing business is warehousing. Based on the generalization of the results of the study, it is highlighted that modern information means of increasing the efficiency of commercial activity of business structures on the basis of — the content of operations is the automation of workflow, warehouse with address storage, warehouse management informatization (WMS), informatization of OpenWMS warehouse. Detected targets commercial performance of entrepreneurship and competitive advantages in entering the international markets.

KEY WORDS: efficiency, commercial activity, warehouse, entrepreneurship, informatization, WMS system.

Вступ. В умовах цифрової економіки розширення меж торгової діяльності, посилення конкуренції на ринку і появи великого числа ідентичних товарів, комерційна діяльність підприємницьких структур зазнає істотних змін. У зв'язку з цим вона потребує постійних змін і оптимізації бізнес-процесів на принципах використання сучасних ефективних цифрових технологій. Основним напрямком є врахування вимог та інтересів великої кількості наявних клієнтів, у зв'язку з чим інформаційне забезпечення комерційної діяльності має набути пріоритет перед іншими напрямками удосконалення комерційної роботи. Розвиток інформаційних інтернет-технологій дозволяє проводити дослідження світових

ринків, вимог і потреб споживачів з широким колом охопленням цільової аудиторії й ефективніше, що для торгового підприємства є важливим. Від підприємця, що здійснює комерційну діяльність, в таких умовах вимагається вміння своєчасно і правильно реагувати на всі зміни, що відбуваються на світових ринках.

При виконанні змішаних міжнародних перевезень вантажів використовується близько шістдесяти оригінальних паперових документів, тисячі реквізитів і здійснюється інформаційна взаємодія між багатьма логістичними посередниками. У сучасних комерційних угодах, для полегшення паперового документообігу, використовуються міжнародні стандарти електронної передачі й обробки інформаційних логістичних потоків, зокрема на основі стандарту ООН EDIFACT.

Постановка завдання. На думку А. Грошевої та Н. Олексієвої [0], інформатизація один із способів значно збільшити ефективність роботи підприємця в напрямку ведення бухгалтерії, різних баз даних клієнтів, складських запасів, фінансових і людських ресурсів підприємницьких структур. Для роботи з базами даних авторами пропонується використовувати спеціальну програму Microsoft Dynamics CRM, а інформатизація виробничої діяльності повинна стати невід'ємною частиною управлінських структур підприємства і повинна мати своє наукове забезпечення, технічну базу і організаційну інфраструктуру.

С. Кримов і М. Кольган [0] в якості методів інформатизації комерційної діяльності підприємницьких структур пропонують обирати різні методи: а) реалізацію власними силами; б) придбання готового продукту з доопрацюванням під потреби підприємства; в) аутсорсинг — делегування сторонній організації опрацювання всієї концепції системи. Вони підкреслюють, що специфіка використання визначається підприємницькими структурами індивідуально, залежно від наявних ресурсів, але ж ефективність від використання кожного з методів не визначено.

Л. Сяомэй і Ч. Юйтун [0] наголошують на необхідності здійснення торговельної діяльності за допомогою інформаційних технологій, що надає рівні можливості малим і середнім підприємницьким структурам (МСП) для конкуренції з великими підприємствами, оскільки МСП можуть використовувати джерела інформації, якими користуються великі підприємства. Це допомагає малим підприємницьким структурам краще аналізувати ринок, створювати нову продукцію, освоювати світові ринки. Таким чином, застосування інформаційних засобів у покращенні комерційної діяльності є необхідною умовою ефективного розви-

тку підприємницьких структур на світових ринках, але ж які саме інформаційні засоби застосовувати, які процеси ефективніше автоматизувати в першу чергу та яка їх ефективність у сучасних умовах є не досить вивченою темою.

Метою статті є дослідження інформаційних інструментів і вибір найефективнішого інформаційного засобу для удосконалення комерційної діяльності підприємницьких структур на міжнародних ринках.

Результати. Узагальнення результатів аналізу сучасних наукових економічних публікацій показує, що сутність комерційної діяльності зводиться до виконання торгово-посередницьких операцій і заходів щодо просування і збуту товарів і доведення їх до кінцевого споживача (якщо брати сферу роздрібно́ї торгівлі) і до роздрібних продавців (якщо брати сферу оптової торгівлі). Якщо звернутися до тлумачення сутності «комерційна діяльність» і «торгівля», то можна виявити багато спільних рис [0].

По-перше, торговельна і комерційна діяльності є найпривабливішими для підприємців, так як мають: високу норму доходності — відношення доходу до витрат; ліквідності — швидкість, розпродажу активів при виході з бізнесу; нижчу по відношенню до виробництва потребу в початкових інвестиціях.

По друге, торговельно-розподільна і комерційна діяльності на відміну від виробничої, як правило, не змінюють властивості товарів у процесі свого функціонування. Підприємець доставляє споживачу необхідний товар у зручне місце та час у відповідній кількості. У результаті формується додана вартість, яка як різниця в цінах закупівлі та продажу спрямовується як дохід підприємцю [0].

Комерційна діяльність може здійснюватися суб'єктами господарювання у таких формах: матеріально-технічне постачання і збут; енергопостачання; заготівля; оптова торгівля; роздрібна торгівля і громадське харчування; продаж і передача в оренду засобів виробництва; комерційне посередництво (агентська діяльність) у здійсненні торговельної діяльності та інша допоміжна діяльність з забезпечення реалізації товарів (послуг) у сфері обігу.

Предметом комерційної діяльності є послуга з організації взаємодії двох або більше зацікавлених у комерційній угоді сторін. За надання такого виду послуг посередник отримує заздалегідь узгоджену оплату від одного з учасників угоди або певні частки від кількох сторін. Основними засобами ведення комерційної діяльності є складське господарство. Для раціонального розміщен-

ня товарів важливо визначити загальну площу складу, приладдя для зберігання, кількість підйомно-транспортного обладнання та рівень інформатизації.

Інформація як ресурс спрямований на постійний розвиток і удосконалення комерційної діяльності підприємницьких структур, які є складними динамічними системами із зворотним зв'язком, використовується для забезпечення процесів ефективного управління в суспільстві [0]. Стан інформатизації та розбудови інформаційного суспільства в Україні свідчить про наявність усіх необхідних передумов для успішної побудови інформаційного суспільства, проте ефективність реалізації, як і в цілому процесу розбудови інформаційного суспільства, є недостатнім і не відповідає потенціалу і можливостям України [0].

Існують різні підходи до класифікації способів інформатизації складських процесів в рамках комерційної діяльності [0–11]. Виділимо відмінності між різними способами інформатизації складу за ознакою — зміст операцій, а саме:

1. Склад без інформаційних засобів. Товари на склад приймаються за документами постачальника або на підставі паперових складських розписок. Видача товару ведеться за складськими розписками, в обмін на копію документа про оплату, або за усним розпорядженням керівника. Такі склади є непрофільними, а зберігаються на жорсткому диску товари — малоцінними.

Недоліком такого способу організації комерційної діяльності є те, що вартість автоматизації такого складу істотно вище можливих ризиків неорганізованого зберігання.

2. Склад з автоматизацією документообігу (бухгалтерські інформаційні засоби). Прийом і видача товару оформляється стандартними накладними в електронному вигляді програми, що застосовується та надає можливість отримувати корисні звіти: обороти в розрізі найменувань і товарних груп, звіти про залишки тощо. Іноді склад продовжує частково працювати за паперовими документами, а бухгалтерія вводить документи в програму в кінці звітного періоду. Це трохи знижує цінність автоматизації — достовірніша інформація тільки на кінець попереднього звітного періоду, а поточні залишки і обороти недостовірні в обсязі не введених у систему документів.

Істотним недоліком даного складу є велика залежність від добросовісності і акуратності персоналу.

3. Склад з адресним зберіганням. При збільшенні оборотів складу, або при появі продукції з обмеженими термінами реалізації — бухгалтерських інформаційних засобів стає недостатньо.

Щоб відокремити знання про розташування продукції на складі від комірників — у систему (бухгалтерську або спеціалізовану) вноситься інформація про місця зберігання товарів. При цьому всі документи складу розташовуються в розрізі місць зберігання. В деякій мірі адресне зберігання можна реалізувати і в бухгалтерській системі, однак на практиці спроба механічного перенесення принципів бухгалтерського обліку на склад має багато проблем. Бухгалтерський облік орієнтується на достовірне відображення подій, які вже відбулися. Складський облік орієнтується на поточний фактичний стан справ на складі. З метою максимального скорочення лагу, коли операція з товаром проведена, а документ ще не закритий — робочі місця комірників з'єднуються з обліковою системою. При автоматизації дані з обладнання надходять у систему, а далі на підставі цих даних друкуються паперові документи. З цієї ж метою, комірники забезпечуються терміналами збору даних.

Недоліком такого способу інформатизації складу є те, що всі застосовані пристрої тільки пасивно фіксують дії персоналу складу і надають тільки оперативно-довідкову інформацію, а рутинні рішення приймаються комірниками самостійно.

4. Інформатизація управління складом (WMS). Система WMS приймає рутинні рішення, а люди їх пасивно виконують. Система WMS визначає, який товар на яке місця зберігання приймати, з яких місць і в якій послідовності відбирати, за якими правилами збирати готові замовлення. Через те, що система автоматизації складу має велику обчислювальну потужність, можна застосовувати складні правила і алгоритми роботи складу.

5. Інформатизація складу OpenWMS може бути використана в двох напрямках:

повна автоматизація складу — режим WMS. Рекомендується при обліку товарів обмеженого терміну придатності (харчова продукція та сировина), медичних препаратів, при великій кількості товарів або місць зберігання, при наявності складних систем зберігання (розсувні, гравітаційні стелажі, касетні автомати і т.д.) на складі. В цьому режимі система дозволяє одній людині збирати відразу кілька замовлень. У результаті, різко підвищується продуктивність праці;

часткова автоматизація складу — повністю реалізується режим адресного зберігання, але управління персоналом здійснюється тільки на окремих ділянках. Такий підхід виправданий на складах промислових товарів з невеликою кількістю артикулів і зон зберігання.

У рамках системи OpenWMS з повною автоматизацією складу реалізуються принципи організації процесу складування з використанням технології Shuttle, який передбачає використання спеціальних візків-шатлів, що переміщуються по рівням зберігання в стелажах і обробляють вантажі в межах одного рівня зберігання. Вони знімають вантаж з місця зберігання і переміщують його до ліфта, який далі переміщує вантаж на транспорт для доставки кінцевому споживачу. Такий же процес здійснюється і в зворотний бік, вантаж потрапляє на ліфт і передається на шатл на відповідний рівень. Склади, що побудовані з використанням технології Shuttle, зможуть забезпечити такі переваги:

- дуже висока щільність зберігання,
- велика швидкість доступу до товарів на складі,
- максимальне збільшення швидкості комплектації замовлень,
- створення високопродуктивних буферних зон для автоматизованих складів.

Скорочення витрат на додаткові площі складських приміщень, висока швидкість і точність комплектування партії, своєчасність і оперативність обслуговування клієнтів дозволяє покращити ефективність комерційної діяльності підприємницьких структур і надає їм конкурентні переваги при виході на міжнародні ринки.

Висновки. На основі узагальнення результатів проведеного дослідження виділено, що сучасними інформаційними засобами підвищення ефективності комерційної діяльності підприємницьких структур є автоматизація документообігу, склад з адресним зберіганням, інформатизація управління складом (WMS), інформатизація складу OpenWMS. Застосування системи OpenWMS з повною автоматизацією складу дозволить підвищити ефективність комерційної діяльності за рахунок скорочення витрат на додаткові площі складських приміщень, високу швидкість і точність комплектування партії, своєчасність і оперативність обслуговування клієнтів.

Напрямок подальших досліджень є розробка методичного підходу до кількісної оцінки ефективності впровадження інформаційних ресурсів у комерційній діяльності при виході на світові ринки та механізм здійснення цього процесу.

Література

1. Грошева А.С. Информатизация предприятия, как фактор повышения эффективности его работы [Електронний ресурс] / А.С. Грошева, Н.В. Алексеева. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/81557797.pdf>

2. Крымов С.М. Специфика использования инновационных технологий в процессе товародвижения на основе информатизации / С.М. Крымов, М.В. Кольган // Российское предпринимательство, 2018. — Том 19. — №1. — С. 233–244.

3. Сяомэй Л. Применение информационных технологий в коммерческой деятельности малых и средних предприятий [Электронный ресурс] / Л. Сяомэй, Ч. Юйтун. URL: http://edoc.bseu.by:8080/bitstream/edoc/24142/1/Lyu_Syaomej.pdf

4. Матузенко Е.В. Совершенствование информационного обеспечения коммерческой деятельности розничного торгового предприятия / Е.В. Матузенко, С.И. Шиленко, Я.В. Костенко // Фундаментальные исследования. — 2014. — № 11–5. — С. 1118–1124.

5. Підприємництво, торгівля, біржі в процесі соціально-економічного розвитку : монографія [Електронний ресурс] / І. В. Гонtareва, Г.Л. Матвієнко-Біляєва, В.І. Ковальова та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І.В. Гонtareвої. — Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. — 156 с.

6. Едомский Е. В. Информатизация общества — становление инфорынка // Правовые проблемы программирования вычислительной техники и изобретательства : (труды по социальным проблемам кибернетики) / Под общей ред. И. Э. Мамиофы. — Тарту : Тартурский ун-т, 1988. — 153 с.

7. Лисенко В. М. Информатизация в Україні: основні тенденції та проблеми / В. М. Лисенко, К.В. Самсонова // Наукові записки КНТУ, вип. 11, ч. 1, 2011. — С. 80–84.

8. Одарченко Д. М. Модернізація складських приміщень підприємства на базі WMS / Одарченко Д. М., Соколова Є. Б. // Проблеми економіки № 4, 2015. — С. 210–215.

9. Ramaa A. Impact of Warehouse Management System in a Supply Chain / A. Ramaa, K.N. Subramanya, T.M. Rangaswamy // International Journal of Computer Applications (0975 — 8887). — 2012. — Volume 54, No. 1. — P. 14–20.

10. Chan Felix T.S. Improving the productivity of order picking of a manual-pick and multilevel rack distribution warehouse through the implementation of class-based storage / F.T.S. Chan, H.K. Chan // Expert Systems with Applications. — 2011. — Vol. 38(3). — P. 2686–2700.

11. Новітні тенденції розвитку управління підприємствами : монографія / Федонін О.С., Швиданенко Г.О., Лаврененко В.В. та ін. — К. : ХНЕУ, 2011. — 257 с.

References

1. Grosheva, A.C. & Alekseyeva, N.V. « Informatizatsiya predpriyatiya, kak faktor povysheniya effektivnosti yego raboty» [«Informatization of the enterprise as a factor in increasing the efficiency of its work»]. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/81557797.pdf> [in Russian].

2. Krymov, S.M. & Kol'gan, M.V. «Spetsifika ispol'zovaniya innovatsionnykh tekhnologiy v protsesse tovarodvizheniya na osnove informatizatsii» [«The specifics of using innovative technologies in the process of distribution based on informatization»] *Rossiyskoye predprinimatel'stvo*, 2018. [in Russian].

3. Syaomey, L. & Yuytun, C.H. «Primeneniye informatsionnykh tekhnologiy v kommercheskoy deyatel'nosti malykh i srednikh predpriyatiy» [«Application of information technology in the commercial activities of small and medium enterprises»]. URL: http://edoc.bseu.by:8080/bitstream/edoc/24142/1/Lyu_Syaomej.pdf [in Russian].

4. Matuzenko, Ye.V., Shilenko, S.I. & Kostenko, Ya.V. «Sovershenstvovaniye informatsionnogo obespecheniya kommercheskoy deyatel'nosti roznichnogo togovogo predpriyatiya» [«Perfection of information support of commercial activities of retail trade enterprises»] *Fundamental'nyye issledovaniya*, 2014. [in Russian].

5. *Pidpriemnistvo, torgivlya, birzhi v protsesi sotsial'no-ekonomichnogo rozvitku : monografiya [Yelektronniy resurs]* / I. V., Gontareva, G. L., Matvienko-Belyaeva, V. I. Koval'ova ta in. ; za zag. red. d-ra yekon. nauk, profesora I. V., Gontarevoiy. Kharkiv, KHNEU im. S. Kuznetsya, 2018. [in Ukrainian].

6. Yedomskiy, Ye. V. «Informatizatsiya obshchestva — stanovleniye inforynka» [«Informatization of society — the formation of the information market»] «Pravovyye problemy programmirovaniya vychislitel'noy tekhniki i izobretatel'stva : (trudy po sotsial'nyim problemam kibernetiki)» [«Legal problems of programming computer technology and invention: (works on the social problems of cybernetics)»] / Pod obshchey red. I. E. Mamiofy. Tartu : Tarturskiy un-t, 1988. [in Russian].

7. Lisenko, V. M. & Samsonova, K.V. «Informatizatsiya v Ukraïni: osnovni tendentsii ta problemi» [«Informatization in Ukraine: the main trends and problems»]. *Naukovi zapiski KNTU*, vip.11, ch.1, 2011. [in Ukrainian].

8. Odarchenko, D. M. & Sokolova, E. B. «Modernizatsiya sklads'kikh primishchen' pidpriemstva na bazi WMS» [«Modernization of warehouse applications for enterprises based on WMS»]. *Problemi yekonomiki*, 2015. [in Russian].

9. Ramaa, A., Subramanya, K.N. & Rangaswamy T.M. «Impact of Warehouse Management System in a Supply Chain». *International Journal of Computer Applications* (0975 — 8887). 2012.

10. Chan, Felix T.S. & Chan, H.K. «Improving the productivity of order picking of a manual-pick and multilevel rack distribution warehouse through the implementation of class-based storage». *Expert Systems with Applications*, 2011.

11. Novitni tendentsii rozvytku upravlinnia pidpriemstvamy : monohrafiia / Fedonin O.S., Shvydanenko H.O., Lavrenenko V.V. ta in. — K. : KNEU, 2011. — 257 p.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2019 р.